

Når effektivitet og arbejdsglæde går hånd i hånd

tema | Arbejdsmiljø

En høj mælkeproduktion skabt via medarbejderindflydelse, sikkerhed samt velfærd for både ansatte og dyr gav mælkeproducentparret Gunnar og Solveig Klith Forum Landbrugets Arbejdsmiljøpris 2014.

Der oser af overskud på Sandagergaard ved Skals nord for Viborg. Både hvad angår mælkeproduktion, materiel og medarbejderantal.

"Vi er fem ansatte til at passe 450 DH-køer og 350 ha jord. Bemandingen og organisationen af arbejdet sikrer, at vi aldrig kommer et halvt skridt bagud og altid har tid til at gøre tingene færdige," siger Sandagergaards fodermester Søren Henningsen og tjekker tallene i et af kostaldens to rum med malkeroboter.

Robotterne er der i alt syv af. Egentlig er det én for meget i forhold til antallet af køer, men den ekstra robot øger produktiviteten, påpeger Gunnar Forum, der sammen med hustruen Solveig ejer Sandagergaard.

"Efter vi fik den syvende robot installeret tidligere på året, er vores førstekalvskøer steget med syv kg mælk i daglig ydelse," siger Gunnar Forum og fortsætter:

"For nylig nåede vi op på 13.000 kg EKM. At vi er kommet derop skyldes bestemt ikke kun teknik, men også, at vores folk har medansvar for produktionen. De er fx med til at diskutere næste års budget for ydelsen med fodringskonsulenten. Vi er fælle om at sætte målene på bedriften, og vi er der for fælles om at tage ansvaret for, at det lykkes."

Seriøs virksomhedsleder

Den tankegang er blandt årsagerne til, at Gunnar og Solveig Klith Forum for nylig modtog Landbrugets Arbejdsmiljøpris 2014, siger Helle Birk Domino, arbejdsmiljøchef for Videncentret for Landbrug (VFL).

"Solveig og Gunnar Forum formår i høj grad at skabe en arbejdsplads, der er motiverende at arbejde på. Viljen til at gå forrest og være rollemodel samt evnen til at involvere medarbejderne og uddelegere ansvar er helt sikkert med til at skabe bedriftens gode resultat," siger Helle Birk Domino.

Den beskrivelse nikker Sandagergaards kalveansvarlige Janni Harder genkendende til.

"Af og til inviterer jeg familie og venner på besøg, for jeg vil gerne vise dem, hvad vi skaber her. Jeg har en fornemmelse af, at det også er mit. Det er en fantastisk følelse," siger Janni Harder i en pause i personalerummet i kostalden.

Her er der ikke sparet på noget ifølge førsteårselev Anders Nygaard.

"Gunnar er ikke bange for at investere i medarbejdernes velfærd og trivsel. Vi har både mikrobølgeovn, kaffemaskine, køleskab og bad. Så det er lige ved, at man kunne bo her," siger Anders Nygaard med et smil.

Som sine kolleger er han iført en blå sweatshirt med sit og gårdens navn trykt på brystet og blå Kansas-arbejdsbukser.

"Tøjet med gårdens og vores navn styrker følelsen af, at vi er et team, og at vi er sammen om at få tingene til at fungere," siger Janni Harder.

Frihed til planlægning

Samarbejdet styrkes både af medarbejdernes kendskab til kollegernes arbejdsopgaver – bl.a. ved, at de er beskrevet på tavler rundt om i stalden – og via uddelegeringen af ansvar og opgaver.

"Det betyder, at vi ikke er afhængige af Gunnar og giver os frihed til selv at planlægge vores arbejde. Det er med til at gøre Sandagergaard til et godt sted for medarbejderne. Og når medarbejderne har det godt, har dyrene det godt," fastslår staldansvarlig Jakob Skov.

Som eksempel på hensyntagen til både dyr og mennesker nævner Søren Henningsen klovbeskæringen.

"Vi leder dyrene stille og roligt hen til beskæringsboksen ad en drivgang, der får dyrene til at gå roligt ind i boksen. Det sikrer, at man ikke kommer til skade ved f.eks. at komme i klemme, blive trådt på eller sparket," konstaterer Søren Henningsen.

Adskillelsen mellem dyr og medarbejdere ved drivgangen er et af de sikkerhedstiltag, som har medvirket til, at man ikke har haft en arbejdsulykke på Sandagergaard i årevis. Det har stort fokus på organisation og orden også bidraget til.

"Det letter arbejdet, at der er styr på sagerne," siger Steffen Sørensen, ansvarlig for foderblandning og markbrug, og hænger en greb på plads efter at have gjort den ren.

"Det gør vi altid. Hvert redskab er markeret med et stykke tape i en bestemt farve, som viser hvor i stalden, det hører til. Det er træls at skulle bruge 5-10 minutter på at finde et redskab, som så måske endda er beskidt," forklarer Steffen Sørensen.

Lige så let tilgængelige er værnemidler som høreværn, sikkerhedsbriller, handsker og overtræksdragter.

"Udstyret ligger der, hvor det skal bruges, fx i rummet med kemikalier. For os er det en del af arbejdskulturen altid at bruge sikkerhedsudstyr. Den slags småting tæller i den sidste ende," fastslår Steffen Sørensen.

På et højere plan er Gunnar Forum i gang med at forberede en ombygning af Sandagergaards siloer.

"Vi vil gerne have reduceret den udvendige højde på siloerne til under to meter for at øge sikkerheden. Tegningerne er klar," siger Gunnar Forum.

/Henrik Lomholt Rasmussen

Med krum hals og rank ryg

Sandagergaards mælketaxa nedsætter kalveansvarlig Janni Harders risiko for arbejdsskader.
Foto: Gert Skærlund Andersen.

med mælk eller bøje mig ned og hælde mælk i hver eneste kalveskål," forklarer Janni Harder, inden hun går i gang med at vaske gulvet i mælkekøkkenet.

Beslag på boksene

Også når det gælder transport af kalveboksene, kan hun og kollegerne bruge maskinkraft i stedet for muskelmasse med risiko for arbejdsskader. Boksene er nemlig forsynet med beslag, så de kan løftes af en teleskoplæsser.

Malkerobotter og automatiske spalteskrabere er andre tekniske løsninger, som friger Sandagergaards medhjælpere fra tunge løft med strakte arme samt andet slid på skuldre og ryg.

I 'småtingsafdelingen' er sækkevogne til dunke og sækkevarer med til at forebygge risici for dårlige arbejdsstillinger og nedslidning. Men nu er Sandagergaard en mælkebedrift og ikke et kontor, og derfor er hårdt fysisk arbejde uundgåeligt i visse tilfælde.

"Her er vi gode til at hjælpe og aflaste hinanden, så man ikke er alene om de tunge opgaver," siger fodermester Søren Henningsen. Sandagergaard modtog for nylig Landbrugets Arbejdsmiljøpris 2014.

/Henrik Lomholt Rasmussen

tema | Arbejdsmiljø

På Sandagergaard har man fokus på at undgå dårlige arbejdsstillinger og nedslidning.

De fem medhjælpere på Sandagergaard nord for Skals går til opgaven med krum hals, men stort set aldrig med bøjet ryg, tunge løft eller skæve vridd i ryggen.

"Her er mange gode hjælpemidler, som

sikrer, at man ikke er helt ødelagt efter en dag på arbejde, men også har energi til at være noget for familien derhjemme," siger Janni Harder, Sandagergaards kalveansvarlige og mor til to små drenge.

Som eksempel på et af bedriftens hjælpemidler nævner hun mælketaxaen.

"Den letter mit arbejde med at give kalvene mælk, fordi jeg hverken skal løfte tunge spande

Pas på den usynlige dræber

Et højt niveau af sikkerhed og planlægning er uomgængeligt i opgaven med at minimere risikoen for alvorlige arbejdsulykker ved håndtering af gylle. Dens indhold af den usynlige gas svovlbrinte kan være livsfarligt.

To er alt for mange. Sådan siger Helle Birk Domino, arbejdsmiljøchef hos Videncentret for Landbrug, Kvæg, om dette års foreløbige antal af dødsulykker ved arbejde med gylle.

"Senest omkom en 53-årig landmand, da han sidst i september var ved at læsse gylle fra en gylletank over i en gyllevogn. Det understreger vigtigheden af at udvise en høj grad af agtpågivenhed

og planlægning, når man arbejder med gylle. Den kan indeholde så høje koncentrationer af de giftige gasser ammoniak og svovlbrinte, at selv få indåndinger af gyllegas kan være sundhedsskadelige og i værste fald fatale," fastslår Helle Birk Domino.

Brug åndedrætsværn

Det høje risikoniveau gør en grundig tilrettelæggelse af arbejdet uomgængelig.

"Man skal aftale, hvor og hvornår der arbejdes med gylle og informere alle medarbejdere om det. Mindst to personer skal lave arbejdet. De skal være i jævnlig kontakt og vide, hvor hinanden er. Og så er det obligatorisk at bruge friskluftforsynet åndedrætsværn, når man går ned i en fortank, en gylletank eller en gyllekanal," siger Helle Birk Domino.

Sikkerhedsskilte på gylletanken, på fortanken og ved indgangen til stalden er obligatorisk. Foto: Gert Skærlund Andersen.

Hun anbefaler kraftigt at montere en gasdetektor – som giver alarm for høj koncentration af svovlbrinte, på sit arbejdstøj – og understreger, at man altid skal bruge en sikkerhedsline med taljetræk.

"Mindst én hjælper skal stå klar til at bruge taljetrækket, som man skal have øvet sig i at anvende," siger Helle Birk Domino.

Professionel hjælp

Er man i tvivl om, hvorvidt man har det rette udstyr, og om man har tilstrækkelig viden til at bruge udstyret, bør man få professionel hjælp, fx af Falck, til at arbejde i gylletankene. At den slags opgaver kræver instruktion fra en bedrifts indehaver står ikke til debat.

"Som arbejdsleder har man både ledelsesret og en instruktionspligt. Det er vigtigt at få instrueret alle ansatte i, hvordan man på gården arbejder med gylle, hvad man skal være opmærksom på, og hvordan man udfører den specifikke opgave," siger Helle Birk Domino. /Henrik Lomholt Rasmussen

Gylle-rundtur på Agromek

Torsdag d. 27. november kl. 10-12 tilbyder Videncentret for Landbrug og AgroTech en guidet tur på Agromek med fokus på sikker håndtering af gylle.

"Efter en kort introduktion besøger vi stande hos SP Agro, Samson, Infarm, Landia samt Agrometer og hører om deres nyeste teknik til bl.a. at pumpe, omrøre, forsure, opbevare og udbringe gylle," siger arbejdsmiljøchef Helle Birk Domino.

Rundturen slutter med et kort møde. Her kan deltagerne udveksle erfaringer om de arbejdsmiljømæssige udfordringer ved håndtering af gylle og give bud på initiativer på området.

Den guidede tur er gratis og inkluderer en sandwich og en vand. Ved hurtig tilmelding får man en gratis endagsbillet til Agromek, værdi 100 kr.

Sted: Mødelokale K10/K11, klokken 10.

Tilmelding senest 20.11.14 hos Tina Lauridsen, VFL, Kvæg, tl@vfl.dk.

Fokus på grovfoderprisen viste, at Ole Jespersens græs var uventet dyrt at fremstille. Ved at øge majsandelen forventer han at hente 500 kr. pr. ko.

Lige nu er mange mælkeproducenter i gang med at planlægge næste års foderforsyning. Og hvis man på nuværende tidspunkt ikke har styr på sin grovfoderpris, var det måske en idé at få det. For mælkeproducent Ole Jespersen ved Juelsminde var det i hvert fald en øjenåbner, som får betydning for bundlinjen. "Vi vidste godt, at vores græs var dyrere end majs – men ikke, at det var 40 øre dyrere pr. foderenhed," fortæller han.

Ole Jespersen driver sammen med sin bror en bedrift med 140 DH-køer og 200 ha planteavl, hvoraf halvdelen er salgsafgrøder som

hvede og maltbyg. Mens indtjeningen fra salgsafgrøderne altid har haft stort fokus, har brødrenes kendskab til deres grovfoderpris til gengæld været mere diffus. Lige indtil sidste år, hvor de satte den del af produktionen under lup.

De rigtige værktøjer findes

"Det gik op for mig, at de rigtige værktøjer findes nu. De to vigtigste elementer, som kræves for at beregne fremstillingsprisen, er udbyttmåling på markniveau og beregning af maskinomkostninger. Det første tager maskinstationen sig af, mens vi har brugt programmet FMS til det sidste," forklarer Ole Jespersen.

Eftersom græsset viste sig at være så meget dyrere end ventet, vil Ole Jespersen nu også bruge FMS til at beregne konsekvensen af at øge majsandelen på bekostning af græs. "Mere majs vil jo få konsekven-

Ole Jespersen satte bedriftens grovfoderproduktion under lup med programmet FMS. Foto: Kirsten Marstal.

ser en del steder i beregningerne. Her er FMS effektivt, fordi programmet regner hele vejen igennem til bundlinjen, når man ændrer en enkelt parameter," forklarer han og forventer at hente ca. 500 kr. pr. ko ved omlægningen.

Kan beregne nye scenarier

For at FMS kan foretage beregningerne, skal programmet fodres med oplysninger. Og selvom Ole Jespersen har haft en rådgiver med indover, har han selv bl.a. bidraget

med oprettelse af maskin-kartotek og fordeling af kørselstimer i stalld og på mark.

"Når man først har gjort det stykke arbejde, er det nemt at indsætte nye scenarier og se hvilke konsekvenser, de får for bundlinjen. Uanset om det handler om maskiner, nye afgrøder eller ændring i andelen af en afgrøde," påpeger han.

"Som mælkeproducenter bruger vi megen tid på at regne på indkøbt foder. Hvor kan vi finde 5-10 øre pr. foderenhed? Men det er jo kun en tredjedel af køernes ration, så effekten af at finde 5-10 øre på grovfoderet er jo dobbelt så stor," fastslår Ole Jespersen. /Kirsten Marstal

Tænk over placeringen af din næste køletank

Hvis du har planer om at øge produktionen i 2015, så vær opmærksom på reglerne for opstilling og placering af udendørs mælketanke.

Udsigten til at øge produktionen næste år kan give pladsmangel i mælkerummet hos nogle producenter og nødvendiggøre udendørs opstilling af en ny tank. Her skal man være opmærksom på reglerne for den tekniske installering og tilkørselsforholdene for mejeriets tankvogne.

Tilkørselsforhold og afhentning

For Arlas leverandører gælder det, at mælkekøletanken ved nybyggeri og større ombygninger placeres, så tankvognen kan køre direkte til og fra mælkerummet uden at skulle bakke.

Det kan fx sikres med en vendeplads på mindst 26 meter i diameter eller en intern vej forbi mælkerummet. Desuden skal man installere en buffertank eller et anlæg med to lige store tanke, så mælken – både ved konventionel og automatisk malkning – kan hentes uafhængigt af malketiderne.

En udendørs tank må desuden ikke forringe tankbilens tilkørsel til mælkerummet. I nogle tilfælde vil den bedste løsning her være enten at udbygge mælkerummet med en karnap eller montere et miniafhentningsrum direkte på den nye tank.

Tekniske krav

En række tekniske krav skal også være opfyldt for at sikre mælkekvaliteten og en nem afhentning af mælken:

- Tankens udløbsrør må højst være 2,5 meter langt
- Udløbsrør på over en meter skal være isolerede og forsynet med køling
- Udløbsrøret må højst bøje 45°
- Tankens udluftning føres til mælkerummet
- Nem adgang til mandehullet. Der anbefales en alkoveløsning med adgang til mandelugen fra mælkerummet
- Tankstudsens skal som udgangspunkt vende frem mod indgangsdøren
- Vender tankstudsens mod en fast væg, skal afstanden være mindst 90 cm og gerne 120 cm
- Tankstudsens skal kunne nås fra tankbilen med en 6 meter lang slange.

Tankene kan være både stående silotanke eller liggende. På liggende tanke kræves en ekstra afdækning af mandelugen, der kan låses.

Føres tankens udluftning ikke til mælkerummet, skal den udføres og give den samme sikkerhed mod forurening af luften, som hvis luften suges ind i tanken fra mælkerummet.

/Helge Kromann

Ny hotline skal begrænse dyreværnsager

L&F etablerer landbrugets dyreværnshotline 3339 4355.

For at minimere antallet af dyreværnsager i landbruget har Landbrug & Fødevarer oprettet husdyrenes dyreværnshotline **3339 4355**. Den kan man ringe til, hvis man har mistanke om, at der sker vanrøgt i en besætning.

Det er håbet, at man med den nye hotline får reageret på krisetegn og taget hånd om dem, før situationen når at udvikle sig. Den nye hotline håndterer mistanker om dyreværnsager for alle dyrearter i landbrugsproduktionen.

Anonymitet

Alle kan henvende sig, men forventningen er, at det primært vil være personer med direkte kontakt til besætninger – fx chauffører, dyrlæger, konsulenter, kolleger og naboer. Kravet er, at personer, der henvender sig, giver sig til kende over for Landbrug & Fødevarer, men vil være anonym i forhold til den, der anmeldes.

Hotlinen er åben mandag til torsdag, 08.00-16.00 og fredag, 08.00-15.30. Uden for almindelig åbningstid er det muligt at lægge en telefonsvarerbesked, og opkaldet bliver håndteret den kommende hverdag. /Kirsten Marstal

Klar besked til leverandørerne

For at mindske risikoen for eksternt smitte har Nørgård Agro I/S pr. e-mail informeret sine leverandører om obligatorisk tøj- og støvleskift ved besøg i besætningen.

Tale og skiltning er sølv, men e-mails er guld, når det gælder om at mindske risikoen for eksternt smitte. Det mener man hos Nørgård Agro I/S ved Holstebro. Derfor har bedriftens leverandører fået en e-mail

med besked om en opgradering af den eksterne smittebeskyttelse.

"I brevet beder vi vores leverandører om at skifte til de kitler og støvler – som vi har i seks forskellige størrelser ved den eksterne indgang. Det sender et godt signal om, at vi sætter tingene i system og tager eksternt smittebeskyttelse seriøst," siger Anders Nørgård.

Ens for alle

Den positive signalværdi er Lars Forbech, værkfører hos JH Staldser-

Hos Nørgård Agro I/S har man indrettet et omklædningsrum til leverandører og andre gæster. Foto: Anders Nørgård.

vice – der bl.a. tilser Nørgård Agros fiberanlæg i sengebåsene – enig i.

"Samtidig er det godt, at Nørgård Agro er konsekvent og forlanger, at alle besøgende, uden undtagelser, altid skal skifte tøj og støvler," fastslår Lars Forbech.

Hos Nørgård Agro kalder Anders Nørgård tiltaget om eksternt smittebeskyttelse for let at realisere.

"Vi lavede en liste over leverandører, skrev brevet på nogle minutter og sendte det," siger den vestjyske mælkeproducent.

Intet fort

For ham handler det ikke om at om-danne bedriften til et utilgængeligt fort.

"Tværtimod. Alle er velkomne, når de har aftalt et besøg med os på forhånd og følger vores regler. I den sidste ende handler det om besætningens sundhed og fødevarer-sikkerhed," fastslår Anders Nørgård.

/Henrik Lomholt Rasmussen

L&F kæmper hårdt mod nye §3-regler

Totalt forbud mod gødskning og sprøjtning af de såkaldte §3-arealer er en del af regeringens Naturplan Danmark, der for nylig blev præsenteret.

Gennemføres det forbud, vil det give store værditab på de anslået 45.000 ha, der bliver berørt. I gennemsnit vil tabet blive på 40.000 kr. svarende til i alt 1,8 mia. kr., har Videncentret beregnet.

Samtidig vil der også være store driftstab. Forslaget giver samtidig meget ringe mening som naturbevarende tiltag, da det ikke er målrettet den mest sårbare natur, men rammer produktive engarealer, som altid har været udnyttet landbrugsmæssigt.

Landbrug & Fødevarer har reageret skarpt mod forslaget og arbejder lige nu intenst for at påvise de skadelige effekter og påvirke politikerne til at ændre planen.

/Thyge Hansen

Mailen fra Nørgård Agro:

Kære leverandør. I forbindelse med opgradering af vores eksterne smittebeskyttelse vil vi bede jer om at skifte fodtøj, samt evt. overtøj, inden I går ind i besætningen. Støvler samt overtøj finder I ved eksternt indgang Abildholtvej 9, hvor der vil være mere info omkring smittebeskyttelse. På forhånd tak Nørgård Agro 2980 2544.

Få gratis sparring om bedriftens strategi

TA' STILLING
TA' HANDLING

På Agromek får du en halv times sparring af tre toptunede rådgivere om bedriftens strategi.

'Strategifarm' er navnet på en af de events, som du kan deltage i på Agromek fredag d. 28. november. Et tværfagligt hold af DLBR-rådgivere står klar til at udfordre dig på din strategi for bedriften.

I forbindelse med indsatsen Ta' Stilling Ta' Handling har de deltaget i et uddannelsesforløb, der har gjort deres rådgivning endnu skarpere og mere inspirerende. Det er de rådgivere, du får mulighed for at få en snak

med – en kvæg-, planteavl- og økonomikonsulent.

"Måske får man flere spørgsmål end svar – men man får helt sikkert ideer, så man har lyst til at gå hjem og arbejde videre med strategien og sine drømme for bedriften," forklarer Søren Greve Olesen, Syddansk Kvæg og ankermand for 'Ta' Stilling Ta' Handling'.

Ud over selve seancen får man efterfølgende tilsendt et skriftligt referat inklusiv de anbefalinger, som rådgiverne er kommet med. Book en tid på www.agromek.dk. under 'Aktiviteter og events'.

/Kirsten Marstal

Listen Ikke påbeg./påbeg. dyr bliver til Repro-fokus køer

Nu kommer en opdateret liste til DMS Dyrregistrering, som erstatter listen Ikke påbeg./påbeg. dyr. Den nye liste kan bruges nu.

Reproduktionsudskrifterne i det gamle Dyrregistrering er ved at blive lagt om til DMS Dyrregistrering. I den forbindelse vil nogle af de eksisterende udskrifter efterhånden blive udfaset. Det gælder bl.a. udskriften Ikke påbeg./påbeg. dyr. Men en moderne version ligger allerede nu i DMS Dyrregistrering under navnet Repro-fokus køer.

Repro-fokus køer er lavet på driftsniveau, og kan sættes op efter behov. Desuden kan Repro-fokus sættes op til at indeholde de samme køer som Ikke påbeg./påbeg. dyr – med én undtagelse. Udsætterkøer (køer med kode 60) kan ikke ses på denne liste. Ønsker man overblik over dem, skal man bruge listen Ud-

sætning (under Dagligt overblik). Du finder Repro-fokus køer i DMS under Daglig styring > Dagligt overblik > Fokusdyr > Repro-fokus køer. Der er allerede fine tilbagemeldinger fra brugere af listen. Samtidig efterspørges en tilsvarende liste for kvier. Den er på vej – Repro-fokus kvier forventes at blive tilgængelig 19. november 2014.

Ikke påbeg./påbeg. dyr, fra gl. Dyrregistrering, kan i en periode stadig trækkes under Udskrifter (gl. Dyrregistrering) i DMS. Har du spørgsmål eller brug for hjælp vedr. Repro-fokus køer, er du velkommen til at kontakte vores kundecenter på tlf. 7015 5015.

/Søs Ancher

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)